

8. Мурадян Э. М. О пилотном постановлении. *Современное право*. 2012. № 1. С. 133–135. URL: <https://www.sovremennoepravo.ru/m/articles/view/O-пилотном-постановлении> (дата звернення: 23.04.2017).

Одержано 18.04.2017

УДК 347.1

Катерина Валеріївна Бєлінська,

приватний нотаріус

Харківського міського нотаріального округу Харківської області

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НОТАРІАТУ В УКРАЇНІ ШЛЯХОМ НАДАННЯ НОТАРІУСАМ ФУНКЦІЙ МЕДІАТОРА

На сьогодні Україна перебуває в стадії подальшого реформування, всіх сфер життєдіяльності українського суспільства, зокрема і шляхом реалізації в Україні новітніх правових підходів.

Зміст сучасного етапу формування державотворчих та правотворчих концепцій України має відповідати потребам становлення української держави як правової, а українського суспільства – як громадянського.

Одних із шляхів реалізації новітніх правових підходів стало широке запровадження інституту медіації в українському суспільстві. Нині розроблено і подано до Верховної Ради України проект Закону України «Про медіацію». За цим законопроектом медіація – альтернативний (позасудовий) метод вирішення спорів, за допомогою якого дві або більше сторони спору намагаються в рамках структурованого процесу, самостійно, на добровільній основі досягти згоди для вирішення їх спору за допомогою медіатора (ст. 2 проекту Закону «Про медіацію»).

Медіатор – особа, яка відповідає вимогам, встановленим цим законом та медіаційним застереженням (угодою про медіацію), яка має статус медіатора відповідно до цього закону і яку сторони спору обрали для проведення медіації. Медіатором може бути фізична особа, яка досягла двадцяти п'яти років, має вищу або професійно-технічну освіту та пройшла професійне навчання медіації, що має включати 90 академічних годин початкового навчання, в тому числі не менше 45 академічних годин навчання практичним навичкам. Тобто проект Закону «Про медіацію» допускає здійснення медіативної діяльності особами, які не мають юридичної освіти. Таке положення є спірним, так як йде мова про сферу вирішення правових конфліктів.

Сторони медіації – фізичні, юридичні особи та/або групи осіб, які бажають врегулювати свій спір за допомогою процедури медіації.

Учасники медіації – медіатор (медіатори), сторони медіації, їх представники, законні представники, перекладач, експерти та інші особи за домовленістю сторін медіації.

Основним завданням зазначеного проекту Закону є визначення правових основ надання послуг медіації на професійних засадах, поширення практики мирного вирішення спорів несудовими методами, шляхом укладання договорів, з метою розвантаження судів та забезпечення збалансованих взаємовідносин між інститутом медіації та судовою системою.

Для встановлення можливості залучення нотаріусів до сфери медіації є необхідність проведення відповідних наукових досліджень.

Нотаріат в Україні – це система органів і посадових осіб, на які покладено обов'язок посвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, та вчиняти інші нотаріальні дії, передбачені цим Законом, з метою надання їм юридичної вірогідності (ч. 1 ст. 1 Закону України «Про нотаріат»). Нотаріусом може бути громадянин України, який має повну вищу юридичну освіту, володіє державною мовою, має стаж роботи у сфері права не менш як шість років, з них помічником нотаріуса або консультантом державної нотаріальної контори – не менш як три роки, склав кваліфікаційний іспит і отримав свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю. Не може бути нотаріусом особа, яка має судимість, обмежена у дієздатності або визнана недієздатною за рішенням суду (ч. 2 ст. 3 Закону України «Про нотаріат»). Тобто, професія нотаріуса дає можливість в повній мірі розглядати його в якості медіатора та використати його потенціал у сфері правозастосування. В обов'язки нотаріуса входить сприяти громадянам, підприємствам, установам і організаціям у здійсненні їх прав та захисті законних інтересів, роз'яснювати права і обов'язки, попереджати про наслідки вчинюваних нотаріальних дій для того, щоб юридична необізнаність не могла бути використана їм на шкоду.

Перелік нотаріальних дій, які мають право вчиняти нотаріус врегульований ст. 34 Закону України «Про нотаріат». Згідно вимог ст. 54 Закону України «Про нотаріат» нотаріуси посвідчують угоди, щодо яких законодавством встановлено обов'язкову нотаріальну форму, а також за бажанням сторін й інші угоди.

Нотаріуси перевіряють, чи відповідає зміст посвідчуваної ними угоди вимогам закону і дійсним намірам сторін. Під час посвідчення договору нотаріус визначає обсяг цивільної дієздатності фізичної особи та перевіряє цивільну правоздатність та дієздатність юридичної особи, які є стороною договору. Фактом посвідчення договору нотаріусом є факт визнання його безспірності.

Роз'яснення нотаріусом сторонам договору під час його укладання та підписання їх прав та обов'язків, які виникнуть у них після підписання договору, а також роз'яснення правових наслідків, які настануть у сторін договору після його підписання і є прямою функцією медіації. А факт двостороннього підписання договору сторонами в присутності нотаріуса є фактом вирішення юридичного конфлікту на стадії досудового врегулювання.

До речі, ще одним із шляхів позасудового врегулювання цивільних правовідносин є вчинення виконавчого напису.

Згідно вимог ст. 18 ЦК України нотаріус здійснює захист цивільних прав шляхом вчинення виконавчого напису на борговому документі у випадках і в порядку, встановлених законом.

Таким чином, можливо констатувати, що нотаріус виконуючі свої прямі обов'язки, які надані Законом, щодо вирішення цивільно-правових конфліктів, які виникають в цивільних правовідносинах вже зараз виконує функції медіатора.

Одержано 24.04.2017